

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติการค้าข้าว
พุทธศักราช ๒๕๖๕

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

เพื่อจัดระเบียบการค้าข้าว

๒. ขอบเขตของกฎหมาย

ใช้ควบคุมการซื้อขาย แลกเปลี่ยน โอนกรรมสิทธิ์ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวสาร ข้าวเหนียว ปลายข้าว รำ และสิ่งใดๆ ที่แปรสภาพมาจากข้าว รวมทั้งการสีข้าว ยกเว้นที่บริโภคภายในครอบครัว (มาตรา ๓ และมาตรา ๑๑)

๓. องค์กรในการบังคับใช้กฎหมาย

๓.๑ คณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๕๖๕ ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายนี้ และมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลใดหรือคณะบุคคลใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการอันอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการทั้งหมดหรือบางส่วนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งแทนคณะกรรมการได้ (มาตรา ๔ และมาตรา ๕)

๓.๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือเคหสถานของบุคคลใดเพื่อตรวจข้าว ใบรับในการขายหรือแลกเปลี่ยนข้าว รายงานการค้าข้าวและเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับการค้าข้าว ยึดและบังคับซื้อข้าวตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งมีอำนาจสั่งบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำในเรื่องที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๖ และมาตรา ๘ (๖))

๔. มาตรการทางกฎหมาย

๔.๑ ให้คณะกรรมการ ประกาศเขตควบคุมการค้าข้าว (มาตรา ๗)

๔.๒ เมื่อได้มีการประกาศเขตควบคุมการค้าข้าวตามข้อ ๔.๑ แล้ว

(๑) ให้คณะกรรมการ ประกาศกำหนดมาตรการควบคุมการค้าข้าว เช่น แบ่งแยกประเภทผู้ประกอบการค้าข้าวและสั่งให้ผู้ประกอบการค้าข้าวประเภทหนึ่งประเภทใดหรือทุกประเภท ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว กำหนดห้ามขายข้าวเกินกว่าราคาที่กำหนดหรือห้ามซื้อข้าวในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่กำหนด ห้ามซื้อขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ข้าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว ห้ามย้ายข้าวจากสถานที่เก็บหรือเปลี่ยนแปลงสภาพข้าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ให้ขายข้าวแก่บุคคลที่กำหนดในราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด ให้โรงสีข้าวทำการสีข้าวเต็มกำลังภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา ๘ และมาตรา ๑๖ ทวิ)

(๒) ผู้ประกอบการค้าข้าวที่คณะกรรมการสั่งให้ขออนุญาตประกอบการค้าข้าว ต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการก่อน จึงจะทำการค้าข้าวได้ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต ทั้งนี้ หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวให้มีกำหนดเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตดังกล่าว (มาตรา ๙ และมาตรา ๑๓)

(๓) หนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าวให้ใช้ได้เฉพาะตัวและเมื่อเลิกประกอบการค้าข้าวแล้ว ต้องแจ้งให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ (มาตรา ๑๖)

(๔) ผู้ได้รับหนังสืออนุญาตให้ประกอบการค้าข้าว ต้องทำรายงานการค้าข้าวประจำวันและยื่นรายงานการค้าข้าวต่อคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระยะเวลาและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และต้องแสดงราคาข้าวประจำวันเป็นภาษาไทยไว้ในที่เปิดเผย (มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๔)

๕. บทกำหนดโทษ

๕.๑ โทษทางปกครอง

กรณีฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งคณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาต หรือฝ่าฝืนกฎหมายนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งถอนหนังสืออนุญาตได้ (มาตรา ๑๕)

๕.๒ โทษทางอาญา

(๑) กรณีฝ่าฝืนมาตรการควบคุมการค้าข้าว เช่น ไม่ขายข้าวหรือรับซื้อข้าวตามราคาที่กำหนด ไม่แจ้งปริมาณ สถานที่เก็บข้าว ไม่ขายข้าวแก่บุคคลใดตามราคาและปริมาณที่กำหนด จำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงห้าพันบาท (มาตรา ๑๗)

(๒) กรณีประกอบการค้าข้าวโดยไม่ได้รับหนังสืออนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต หรือไม่ส่งรายงานการค้าข้าว ปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา ๑๘)

(๓) กรณีไม่แสดงราคาข้าวประจำวัน หรือไม่แจ้งเลิกประกอบการค้าข้าว ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ (มาตรา ๑๙)

(๔) กรณีให้ถ้อยคำเท็จในการแจ้งปริมาณ สถานที่เก็บข้าว หรือฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ ๓.๒ ปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับและจำ (มาตรา ๒๐)

ทั้งนี้ ข้าวซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิด และสิ่งที่ใช้บรรจุนำให้บริบได้ (มาตรา ๒๑ ทวิ)

หมายเหตุ - คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้น ประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดถือตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ

กองกฎหมาย
กรมการค้าภายใน
ตุลาคม ๒๕๖๓